

मराठवाडा : ऐतिहासिक पाश्वर्भूमी

महाराष्ट्र राज्याचा भाग असलेला मराठवाडा हा प्रदेश पूर्वी हैदराबाद संस्थानाचा भाग महारूपन ओळखला जात होता. १७५६ नंतर महाराष्ट्रात हा विभाग अधिकृतरीत्या त्या नावानेच ओळखला गेला.

मराठवाडा शब्दाचा अर्थ व व्युत्पत्ती

'वाडा/वाडा' हा शब्द मराठी भाग/पट्टा/वस्ती अशा अर्थानी येते; 'मराठा'/ 'मराठी' + 'वाडा' म्हणजे मराठी लोकांचा भाग/पट्टा असा सरळ अर्थ लागतो. त्यामुळे 'मराठवाडा' ही भाषिक-प्रादेशक ओळख दर्शवणारी संज्ञा आहे, जी लोकावापातून प्रशासकीय वापरात स्थिरावली.

आजाचा वापर

१९५६ मध्ये राज्य पुनर्रचनेनंतर मराठी भाषिक मराठवाडा महाराष्ट्रात सामील झाला. छपतीपांनी संभाषनगर (औरांगाबाद), बीड, लातूर, पश्चणी, नारेडी, जालना, हिंगोली, घाराशाही (उसानाबाद) हे जिल्हे मिळून आजचा मराठवाडा झाला.

'मराठवाडा' हा शब्द आज सांस्कृतिक,

भाषिक आणि प्रशासकीय या तिन्ही

पातळवांवर मान्यताप्राप्त प्रादेशिक

ओळख आहे. मराठी बोलीभाषेची छटा,

सांस्कृतिक वारसा आणि ऐतिहासिक

अनुभव यांमुळे हैन कावेकळ भूषणाने तर एक सांस्कृतिक ओळख सूचित करते.

मराठवाड्याचा इतिहास थोडक्यात

प्रसिद्ध पुस्तकात्त्व आणि मूर्तिशास्त्रज्ञ डॉ. गो. ब. देगलुकर यांनी आपल्या लेखत म्हटले की, पुरातत्वांच्या मतानुसार राजावाड्यात भराटवाड्यातील अल्पांगी सुमारे ७० हजार वापरांपासून आहे. १९६५ मध्ये वायने या भूर्भासांजाला पैठणजवळ मुंगी येथे मध्यपराशमयुगीन दगडी हल्यारे मिळाली.

महाराष्ट्रात मिळाले ही पहिली असमयुगीन हल्यारे होत. मानवाने शिर जीवनास प्रारंभ केला, तेव्हापासून मराठवाड्यात त्याचे अस्तित्व आढळते.

इतकेच नव्हे तर महाराष्ट्रातील आद्य शेतकऱ्याची वस्ती श्रीज्ञानेश्वरांच्या जग्यावावी आपेक्षा येथे पुरातत्वांना आढळवाणी आली. उत्खननात तेथे तपायांगुणानी घरांचे अवशेष, रंगीत खापे, धान्ये आणि प्राणींचे रुपांतर हत्यारे मिळाली. या वस्तीचा काळ इ. स. पू. १५६४ असा कार्बन-१४ पद्धतीने दरविण्यात आला आहे.

पूर्वप्रचलित शब्दरूप आणि उल्लेख

काढी जुन्हा नोंदीमध्ये मराठवाडी/मराठवाडी असा शब्दप्रयोग दिसतो, जो पुढे 'मराठवाडा' या अधिक प्रतिवर्षी रुपात होला. फरशी-पर्यंत इतिहासप्रथा, निजामकांतील कागदपत्रे आणि प्रातीय गंडेदासमध्ये हा भाषिक पट्टा म्हणून निरेस आढळतो.

१८ व्या -१९ व्या शतकात निजामकांतील महसूल-विभागी, आणि पुढे १८६० च्या दशकानंतरच्या

पुढे गोदावरीच्या खोऱ्यातील लोकांनी यांची वापरात आली.

काढी जुन्हा नोंदीमध्ये मराठवाडी/मराठवाडी असा शब्दप्रयोग दिसतो, जो पुढे 'मराठवाडा' या अधिक प्रतिवर्षी रुपात होता. फरशी-पर्यंत इतिहासप्रथा, निजामकांतील कागदपत्रे आणि प्रातीय गंडेदासमध्ये हा भाषिक पट्टा म्हणून निरेस आढळतो.

१८ व्या -१९ व्या शतकात निजामकांतील महसूल-विभागी, आणि पुढे १८६० च्या दशकानंतरच्या

पुढे गोदावरीच्या खोऱ्यातील लोकांनी यांची वापरात आली.

काढी जुन्हा नोंदीमध्ये मराठवाडी/मराठवाडी असा शब्दप्रयोग दिसतो, जो पुढे 'मराठवाडा' या अधिक प्रतिवर्षी रुपात होता. फरशी-पर्यंत इतिहासप्रथा, निजामकांतील कागदपत्रे आणि प्रातीय गंडेदासमध्ये हा भाषिक पट्टा म्हणून निरेस आढळतो.

१८ व्या -१९ व्या शतकात निजामकांतील महसूल-विभागी, आणि पुढे १८६० च्या दशकानंतरच्या

पुढे गोदावरीच्या खोऱ्यातील लोकांनी यांची वापरात आली.

काढी जुन्हा नोंदीमध्ये मराठवाडी/मराठवाडी असा शब्दप्रयोग दिसतो, जो पुढे 'मराठवाडा' या अधिक प्रतिवर्षी रुपात होता. फरशी-पर्यंत इतिहासप्रथा, निजामकांतील कागदपत्रे आणि प्रातीय गंडेदासमध्ये हा भाषिक पट्टा म्हणून निरेस आढळतो.

१८ व्या -१९ व्या शतकात निजामकांतील महसूल-विभागी, आणि पुढे १८६० च्या दशकानंतरच्या

पुढे गोदावरीच्या खोऱ्यातील लोकांनी यांची वापरात आली.

काढी जुन्हा नोंदीमध्ये मराठवाडी/मराठवाडी असा शब्दप्रयोग दिसतो, जो पुढे 'मराठवाडा' या अधिक प्रतिवर्षी रुपात होता. फरशी-पर्यंत इतिहासप्रथा, निजामकांतील कागदपत्रे आणि प्रातीय गंडेदासमध्ये हा भाषिक पट्टा म्हणून निरेस आढळतो.

१८ व्या -१९ व्या शतकात निजामकांतील महसूल-विभागी, आणि पुढे १८६० च्या दशकानंतरच्या

पुढे गोदावरीच्या खोऱ्यातील लोकांनी यांची वापरात आली.

काढी जुन्हा नोंदीमध्ये मराठवाडी/मराठवाडी असा शब्दप्रयोग दिसतो, जो पुढे 'मराठवाडा' या अधिक प्रतिवर्षी रुपात होता. फरशी-पर्यंत इतिहासप्रथा, निजामकांतील कागदपत्रे आणि प्रातीय गंडेदासमध्ये हा भाषिक पट्टा म्हणून निरेस आढळतो.

१८ व्या -१९ व्या शतकात निजामकांतील महसूल-विभागी, आणि पुढे १८६० च्या दशकानंतरच्या

पुढे गोदावरीच्या खोऱ्यातील लोकांनी यांची वापरात आली.

काढी जुन्हा नोंदीमध्ये मराठवाडी/मराठवाडी असा शब्दप्रयोग दिसतो, जो पुढे 'मराठवाडा' या अधिक प्रतिवर्षी रुपात होता. फरशी-पर्यंत इतिहासप्रथा, निजामकांतील कागदपत्रे आणि प्रातीय गंडेदासमध्ये हा भाषिक पट्टा म्हणून निरेस आढळतो.

१८ व्या -१९ व्या शतकात निजामकांतील महसूल-विभागी, आणि पुढे १८६० च्या दशकानंतरच्या

पुढे गोदावरीच्या खोऱ्यातील लोकांनी यांची वापरात आली.

काढी जुन्हा नोंदीमध्ये मराठवाडी/मराठवाडी असा शब्दप्रयोग दिसतो, जो पुढे 'मराठवाडा' या अधिक प्रतिवर्षी रुपात होता. फरशी-पर्यंत इतिहासप्रथा, निजामकांतील कागदपत्रे आणि प्रातीय गंडेदासमध्ये हा भाषिक पट्टा म्हणून निरेस आढळतो.

१८ व्या -१९ व्या शतकात निजामकांतील महसूल-विभागी, आणि पुढे १८६० च्या दशकानंतरच्या

पुढे गोदावरीच्या खोऱ्यातील लोकांनी यांची वापरात आली.

काढी जुन्हा नोंदीमध्ये मराठवाडी/मराठवाडी असा शब्दप्रयोग दिसतो, जो पुढे 'मराठवाडा' या अधिक प्रतिवर्षी रुपात होता. फरशी-पर्यंत इतिहासप्रथा, निजामकांतील कागदपत्रे आणि प्रातीय गंडेदासमध्ये हा भाषिक पट्टा म्हणून निरेस आढळतो.

१८ व्या -१९ व्या शतकात निजामकांतील महसूल-विभागी, आणि पुढे १८६० च्या दशकानंतरच्या

पुढे गोदावरीच्या खोऱ्यातील लोकांनी यांची वापरात आली.

काढी जुन्हा नोंदीमध्ये मराठवाडी/मराठवाडी असा शब्दप्रयोग दिसतो, जो पुढे 'मराठवाडा' या अधिक प्रतिवर्षी रुपात होता. फरशी-पर्यंत इतिहासप्रथा, निजामकांतील कागदपत्रे आणि प्रातीय गंडेदासमध्ये हा भाषिक पट्टा म्हणून निरेस आढळतो.

१८ व्या -१९ व्या शतकात निजामकांतील महसूल-विभागी, आणि पुढे १८६० च्या दशकानंतरच्या

पुढे गोदावरीच्या खोऱ्यातील लोकांनी यांची वापरात आली.

काढी जुन्हा नोंदीमध्ये मराठवाडी/मराठवाडी असा शब्दप्रयोग दिसतो, जो पुढे 'मराठवाडा' या अधिक प्रतिवर्षी रुपात होता. फरशी-पर्यंत इतिहासप्रथा, निजामकांतील कागदपत्रे आणि प्रातीय गंडेदासमध्ये हा भाषिक पट्टा म्हणून निरेस आढळतो.

१८ व्या -१९ व्या शतकात निजामकांतील महसूल-विभागी, आणि पुढे १८६० च्या दशकानंतरच्या

पुढे गोदावरीच्या खोऱ्यातील लोकांनी यांची वापरात आली.

काढी जुन्हा नोंदीमध्ये मराठवाडी/मराठवाडी असा शब्दप्रयोग दिसतो, जो पुढे 'मराठवाडा' या अधिक प्रतिवर्षी रुपात होता. फरशी-पर्यंत इतिहासप्रथा, निजामकांतील कागदपत्रे आणि प्रातीय गंडेदासमध्ये हा भाषिक पट्टा म्हणून निरेस आढळतो.

१८ व्या -१९ व्या शतकात निजामकांतील महसूल-विभागी, आणि पुढे १८६० च्या दशकानंतरच्या

पुढे गोदावरीच्या खोऱ्यातील लोकांनी यांची वापरात आली.

काढी जुन्हा नोंदीमध्ये मराठवाडी/मराठवाडी असा शब्दप्रयोग दिसतो, जो पुढे 'मराठवाडा' या अ

अनेक वर्षपासून न्यायाच्या प्रतिक्षेत असलेल्या महिलांना न्याय मिळेले - अध्यक्षा चाकणकर

■ महिला आयोग आपल्या दारी उपक्रमांतर्गत जनसुनावणी ■ तज्जांच्या चार पैनलद्वारे महिलांच्या तक्रारींचे निवारण, ■ जनसुनावणीत दोन जोडप्यांचा संसार सावरला

महासागर प्रतिनिधी

वर्धा, दि. १७

कायदा, सुरक्षा व प्रशासन हे प्रत्येक नागरिकांसाठी आहे. परंतु कायद्याची प्रत्यक्ष अंमलबजावणी महिलांची असून महिला आयोग आपल्या दारी या उपक्रमामुळे अनेक वर्षपासून प्रतिक्षेत असलेल्या महिलांना खन्या अर्थात् न्याय मिळेले, असे प्रतिपादन महाराष्ट्र राज्य महिला आयोगाच्या अध्यक्षा रुपाली चाकणकर यांनी केले.

राज्य महिला आयोग आयोगाच्या तक्रारींचे निवारण करण्यासाठी सोडवणूक करण्यासाठी जिल्हाधिकारी कार्यालयात जनसुनावणीचे आयोजन करण्यात आले होते. त्याचा उद्घाटन प्रसंगी चाकणकर बोलत झाल्या. यावेळी जिल्हाधिकारी वान्मधी सी, मुख्य कार्याकारी अधिकारी पराग सोमण, जिल्हा पोलिस अधीक्षक अनुराग जैन, राज्य महिला आयोगाच्या

मिळण्यास मदत होणार आहे, अन्याय करण्यासोबत अन्याय सहन करणारा तेवढाच जबाबदार आहे. त्यामुळे महिला वाई म्हणून लढत असतांना आई म्हणून देखील अन्यायाविरुद्ध लढली पाहजे. महिलांना माणूस म्हणून जगण्याचा अधिकार आहे. आपल्याकडे विधा

उपसचिव डॉ. पद्मश्री बैनाडे, जिल्हा विधीसंवादाचिकरण विधाविवक देशमुख, अपर्यंग जिल्हाधिकारी नंदेंग पुलझेले, जिल्हा महिला व बाल कल्याण अधिकारी मनिषा कुरसंगे, बाल कल्याण समितीच्या अध्यक्ष स्पिता बाढीये, तक्रारी निवारण समितीच्या अध्यक्षा अनिता ठारे आदी उपस्थित होते.

दरवर्षी मोठ्या प्रमाणावर महिलांच्या तक्रारी आयोगाला प्राप्त होतात. आपल्या तक्रारीसाठी महिलांना मुंबईत येणे देखील सोर्खी नाही. त्यामुळे जिल्हासंतरावच महिलांच्या तक्रारीचे निवारण करण्याकरीता प्रत्येक जिल्हात जनसुनावणीचे आयोजन करण्यात येत आहे. प्रत्येक उद्योग, व्यवसाय व आस्थापनांमध्ये महिला कार्यरत आहे. अशा कामाच्या ठिकाणी होणाऱ्या लैंगिक अत्याचाराच्या तक्रारीचे निवारण करण्यासाठी जिल्हाधिकारी कार्यालयात आवृत्ती आहे. प्रत्येक उद्योग, व्यवसाय व आस्थापनांमध्ये महिला कार्यरत आहे. एशा कामाच्या ठिकाणी होणाऱ्या लैंगिक अत्याचाराच्या तक्रारीचे निवारण करण्यासाठी कायद्यानुसार प्रत्येक आस्थापनांमध्ये अंतर्गत तक्रारी निवारण समिती गठीत करणे असंभवात आहे. या समित्यांच्या महिलांना खन्या अर्थात् न्याय

जनसुनावती महिलांच्या ७६ तक्रारी

जनसुनावतीत एकून ७६ तक्रारी दाखल झाल्या. त्यात वैवाहिक व कौटुंबिक स्वरूपाच्या ६६ तक्रारींचा समावेश आहे. तसेच सामाजिक स्वरूपाच्या २, अर्थीक आणि मालमता विषयक ५, कामाच्या ठिकाणी महिलांचा लैंगिक छळ १ व इतर स्वरूपाच्या २ तक्रारीचा समावेश आहे. यावेळी ताटाटू होऊ पाहणाऱ्या दोन जोडप्यांचा संसार समुद्देशनाचे बाचवण्यात आला. या जोडप्यांना आयोगाच्या अध्यक्षा रुपाली चाकणकर यांनी पुष्य देऊन शुभेच्छा दिल्या.

जनसुनावणीस जिल्हातील महिलांची उपस्थिती

आयोगाच्या या पहिल्याच जनसुनावणीस जिल्हातील महिलांनी चांगली उपस्थिती दर्शविली. आलेल्या प्रत्येक महिलेस मुरुवातीस कक्षाच्या बाहेर लावण्यात आलेल्या नोंदवी टेबलवरून टोकन नंबर देण्यात आले. त्यानंतर देण्यात आलेल्या पैनलसमोर उपस्थित राहून महिलांनी आपल्या लेखी तक्रारी, समस्या सादर केल्या. प्रत्येक महिलेचे म्हणून पैनल सदस्यांनी आतिम्यतेने एकून घेतले व त्यावर कारवाई केली.

कायद्याचे परिषिक्षण करण्यासाठी

नुकताच शासन निर्णय निर्गमित करण्यात आला आहे. यामुळे आता कायद्याची काटकरेपणे अंमलबजावणी होऊन आस्थापनांमध्ये अंतर्गत तक्रारी निवारण समिती गठीत करणे महिलांना खन्या अर्थात् न्याय

प्रथा अजूनही पाळली जाते.

महिलेवर अन्याय करणारी ही प्रथा बंद करण्यासाठी प्रत्येक महिलेने पुढे आले पाहजे.

एकादशी महिलेने तक्रार केली

असेल तर ती तक्रार नसून तिचे

महिलांनी कुठलीही भिती न बाळगता तक्रारी मांडाव्या - जिल्हाधिकारी वान्मधी सी

महिलांच्या सक्षमीकरणासाठी केंद्र व राज्य शासनाच्यावतीने विविध कायदे, योजना राबविण्यात येतात. देशात महाराष्ट्र हे महिला सक्षमीकरणामध्ये पुढे आहे. जिल्हा प्रशासनाच्यावतीने महिलांच्या समस्या व तक्रारीचे निवारण करण्यासाठी प्रयत्न करण्यात येत आहे. जिल्हातील महिलांनी कुठलीही भिती न बाळगता पुढे येऊन आपल्या तक्रारी प्रशासनासमोर मांडाव्यात. त्यांच्या तक्रारीचे नवकीच निराकरण करण्यात येईल असे जिल्हाधिकारी वान्मधी सी म्हणाल्या.

तक्रारीनंतर उघडकीस आली, मारोती येसे (६०) रा. उमरी (पोफले) याचे गिरावच शिवारात शेतातून अशात चोरट्याने कुशीपंप चौरून नेला, ही घटना १३ सप्टेंबर रोजी नसल्याची संधी साधून अज्ञात चोरट्याने मोठारपंप चौरून नेला, यात येसे यांचे १५ हजार रुपयांचे नुकसान झाले असून, त्यांनी गिरड पोलिसात तक्रार नोंदविली आहे, पोलिसांकडून चोरट्याने शोध घेतला जात आहे.

नेला, यात येसे यांचे १५ हजार रुपयांचे नुकसान झाले असून, त्यांनी गिरड पोलिसात तक्रार नोंदविली आहे, पोलिसांकडून चोरट्याने शोध घेतला जात आहे.

चोरट्याने कुशीपंप पक्कविला

महासागर प्रतिनिधी

वर्धा, दि. १७

गिरड नजीकीच्या गिरगाव शिवारातील शेतातून अशात चोरट्याने कुशीपंप चौरून नेला, ही घटना १३ सप्टेंबर रोजी

तक्रारीनंतर उघडकीस आली, मारोती येसे (६०) रा. उमरी (पोफले) याचे गिरावच शिवारात शेतातून अशात चोरट्याने कुशीपंप चौरून नेला, ही घटना १३ सप्टेंबर रोजी

तक्रारीनंतर उघडकीस आली, मारोती येसे (६०) रा. उमरी (पोफले) याचे गिरावच शिवारात शेतातून अशात चोरट्याने कुशीपंप चौरून नेला, ही घटना १३ सप्टेंबर रोजी

तक्रारीनंतर उघडकीस आली, मारोती येसे (६०) रा. उमरी (पोफले) याचे गिरावच शिवारात शेतातून अशात चोरट्याने कुशीपंप चौरून नेला, ही घटना १३ सप्टेंबर रोजी

तक्रारीनंतर उघडकीस आली, मारोती येसे (६०) रा. उमरी (पोफले) याचे गिरावच शिवारात शेतातून अशात चोरट्याने कुशीपंप चौरून नेला, ही घटना १३ सप्टेंबर रोजी

तक्रारीनंतर उघडकीस आली, मारोती येसे (६०) रा. उमरी (पोफले) याचे गिरावच शिवारात शेतातून अशात चोरट्याने कुशीपंप चौरून नेला, ही घटना १३ सप्टेंबर रोजी

तक्रारीनंतर उघडकीस आली, मारोती येसे (६०) रा. उमरी (पोफले) याचे गिरावच शिवारात शेतातून अशात चोरट्याने कुशीपंप चौरून नेला, ही घटना १३ सप्टेंबर रोजी

तक्रारीनंतर उघडकीस आली, मारोती येसे (६०) रा. उमरी (पोफले) याचे गिरावच शिवारात शेतातून अशात चोरट्याने कुशीपंप चौरून नेला, ही घटना १३ सप्टेंबर रोजी

तक्रारीनंतर उघडकीस आली, मारोती येसे (६०) रा. उमरी (पोफले) याचे गिरावच शिवारात शेतातून अशात चोरट्याने कुशीपंप चौरून नेला, ही घटना १३ सप्टेंबर रोजी

तक्रारीनंतर उघडकीस आली, मारोती येसे (६०) रा. उमरी (पोफले) याचे गिरावच शिवारात शेतातून अशात चोरट्याने कुशीपंप चौरून नेला, ही घटना १३ सप्टेंबर रोजी

तक्रारीनंतर उघडकीस आली, मारोती येसे (६०) रा. उमरी (पोफले) याचे गिरावच शिवारात शेतातून अशात चोरट्याने कुशीपंप चौरून नेला, ही घटना १३ सप्टेंबर रोजी

तक्रारीनंतर उघडकीस आली, मारोती येसे (६०) रा. उमरी (पोफले) याचे गिरावच शिवारात शेतातून अशात चोरट्याने कुशीपंप चौरून नेला, ही घटना १३ सप्टेंबर रोजी

तक्रारीनंतर उघडकीस आली, मारोती येसे (६०) रा. उमरी (पोफले) याचे गिरावच शिवारात शेतातून अशात चोरट्याने कुशीपंप चौरून नेला, ही घटना १३ सप्टेंबर रोजी

तक्रारीनंतर उघडकीस आली, मारोती येसे (६०) रा. उमरी (पोफले) याचे गिरावच शिवारात शेतातून अशात चोरट्याने कुशीपंप चौरून नेला, ही घटना १३ सप्टेंबर रोजी

तक्रारीनंतर उघडकीस आली, मारोती येसे (६०) रा. उमरी (पोफले) याचे गिरावच शिवारात शेतातून अशात चोरट्याने कुशीपंप चौरून नेला, ही घटना १३ सप्टेंबर रोजी

तक्रारीनंतर उघडकीस आली, मारोती येसे (६०) रा. उमरी (पोफले) याचे गिरावच शिवारात शेतातून अशात चोरट्याने कुशीपंप च

